

תקוון שישה עשר

ליל י"ז באדר

השכינה שומרת על ישראל בגלות!

ולכל היד החזקה דא שכנינתא דאיהי יד ה' ובה וביד הנביאים אדמה (הושע יב, יא). החזקה בגלותא, דלא יכלין לה פלהו מסאבין. ואיהי יד דאתמר בה: וידי אדם מתחת בנה: וידי אדם מתחת בנפיהם (חזקאל א, ח), ואמרו [חו"ל]: ידו פשוטה תחת פסא וכו', לקבל שבים (פסחים קיט, א). וזו השכינה, שהיא פשוטה בגלות לקבל מי ששבו אליה להיות חוסה בצלה. ועליה [נאמר]: ובצל ידי פסיתיה (ישעיה נא, טז).

והיא כף היד שנאמר בה: כף אחת עשרה זהב (במדבר ז, יד), כ"ף הוא [כמנין] מאה. וזה סוד עשרה ודאי, עשרה שעולים למאה. ועליה [נאמר]: טוב מלא כף נחת (קהלת ה, ו). והיא חמש אצבעות, [כנגד] ה' אחרונה [שבשם]. והיא כף היד שבתבה מלים לבלשאצר: מנא מנא וגו' (דניאל ה, כה). שהרי בכל מקום שצריך להעשות גם, השכינה מקדימה שם, לפיכך: לכל היד החזקה, כפי לשמור את ישראל. ולכל

ולכל היד החזקה דא שכנינתא דאיהי יד ה', ובה וביד הנביאים אדמה (הושע יב, יא). החזקה בגלותא, דלא יכלין לה פלהו מסאבין. ואיהי יד דאתמר בה: וידי אדם מתחת בנפיהם (חזקאל א, ח) ואוקמוה ידו פשוטה תחת פסא וכו' לקבל שבים (פסחים קיט, א). ודא שכנינתא דאיהי פשוטה בגלותא לקבלא מאן דתב לגבה למהוי חסי בצלה. ובה ובצל ידי פסיתיה (ישעיה נא, טז).

ואיהי כף היד, דאתמר בה: כף אחת עשרה זהב (במדבר ז, יד) וכף איהו מאה. ורזא דא עשרה ודאי, עשרה דסלקין למאה. ובה טוב מלא כף נחת (קהלת ד, ו). ואיהי ה' אצבעות ה' תמאה. ואיהי פס ידא דקתיבת מלין לבלשאצר מנא מנא וכו' (דניאל ה, כה). דהא בכל אתר דאצטריך לאתעבדא נסא שכנינתא אקדימת תמן. בגין כף לכל היד החזקה בגין נטירו דישראל.

1. עי' זהר בראשית ח"א, כג, ע"א; שם ושב כג, ע"א: "ותהי עליו יד ה' - דא שכנינתא."

2. עי' ת"ז ת"י כא, מד, ע"א, ולקמן ת"י סא.

המורא הגדול - שפוחדים ממנה כל הכוחות הרעים. שאם לא היה כן, היו מטשטשים את העולם. והיא יראת יהוה,³ שיפחדו ממנה הכל.

והנה רב המנונא סבא אתי וכמה צדיקים סביבו. פתח ואמר, רבי רבי, ודאי השכינה היא יד, והיא די עליה כתוב: והעבט תעביטנו די מחסורו (דברים טו, ח) שיהיא [השכינה שבאה] אחרי כל [הספירות] ועושה תחומים.⁴ [כמו] שנאמר עליה: אל יצא איש ממקומו ביום השביעי (שמות טז, כט), וזה תחום שבת.⁵ שכל שאר ימים נמצאים למעלה, מקום שאין שם תחום. אבל שבת [דהיינו המלכות], שם יש תחום ודאי, שלא לצאת לחוץ.

ומי שנשמר בשבת [שלא לצאת ממקומו], מחקדש בקדשת רבנו, [היות] שהוא אינו יוצא להתערב עם האחרים. לפיכך, השבת פלה בשמירה עומדת. וזה סוד, זכור ושמור. ומי שישנו בשמור, ישנו בזכור (שבועות כב). שהרי מי ששומר על עצמו ולא יוצא ממקום הקדוש - בשמור, אז פמה עמרות עליונות מתעטרות על ראשו מפוד של מעלה, אז: ושמרו בני ישראל את השבת (שמות לא, טז) - בשמור,

ולכל המורא הגדול דדחלין מנה פלהו סטרין בישין. דאי לאו הכי הווי מטשטשין לה לעלמא. ואיהי יראת ה' למדחל מנה פלא.

והא רב המנונא סבא אתי וכמה צדיקאי סחרניה פתח ואמר, ר' ר' ודאי שכינתא איהי יד ואיהי די. בה והעבט תעביטנו די מחסורו (דברים טו, ח) דאיהי בתראה דכלא ושוית תחומין. דאתמר בה: אל יצא איש ממקומו ביום השביעי (שמות טז, כט) ודא תחום שבת. דכל שאר יומין קומין לעלא, אתר דלית תמן תחומא. אבל שבת תמן תחום ודאי, דלא לנפקא לבר.

ומאן דאתנטיר בשבתא, אתקדש בקדשתא דמארה דלא נפק לאתערבא בהדי אחרנין. בגין כך שבתא פלא בנטירו קאים. ורזא דא זכור ושמור. ומאן דאיתה בשמור איתה בזכור (ברכות כ:). דהא מאן דנטיר גרמה ולא נפק מאתר קדישא בשמור, כדין פמה עטרין עלאין מתעטרין על רישה מרזא דלעלא, כדין ושמרו בני ישראל את השבת (שם)

3. עי' ת"ז הק' ה, ע"ב, ת"י לג, עו, ע"ב; זהר פנחס רכט, ע"ב: "שכינתא דאיהי יראת ה'": שם רסז ע"א;

4. עי' ת"ז ת' מה, פג, ע"א, ת"י סט, קח, ע"א: "שכינתא עלה אתמר: אשר שמתני חול גבול לים (ירמיה ה', כב). ואיהו תחומא דכולהו, כגונא דתחום שבת."

5. עי' הקדמת זהר ח"א, ה, ע"ב, ובת"ז ת' כא, נה, ע"ב.

לְשֹׁמֵר אוֹתוֹ. לְדִרְתָּם (שָׁם) - [דְּהִינּוּ] לְדִרְתָּם [זֶהוּ מֵה שֶׁפְּתוּב]: אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ, וְדָאֵי. אִזּוּ: בִּינֵי וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְגו' (שָׁם, שָׁם, יו') בְּכַמְהָ מְאוּרֹת, וּבְכַמְהָ עֲמֻרֹת עֲלִיוֹנוֹת.

עַל יְדֵה [הַשְּׁבֶת עֲצֻמָּה] נְעִשִׁית הַבְּדֵלָה, הַמְּבַדֵּיל בֵּין קִדְשׁ לְחֹל וְכוּ'. שְׁבִשְׁעָה שְׁנֹנְמֶרֶת הַשְּׁבֶת, וְיִשְׂרָאֵל נִשְׁמְרוּ עַל יְדֵה מִכָּל מִינֵי [פּוֹחֹת] חִיצוֹנִיּוֹת, הֵם נִשְׁאָרִים מְבַדְּלִים [אַחַר כֵּךְ] מִכָּל הָאֲמוֹת. שְׁהִרִי אוֹתָהּ הַשְּׁבֶת [שְׁנֹנְמֶרֶת] נִשְׁלַמְת, וְעוֹלָם [אַחֲרֶיהָ] יָמִים אֲחֵרִים מִשָּׁם וְלֹהֲלָאָה. כְּמוֹ כֵן יִשְׂרָאֵל נִשְׁאָרִים מְבַדְּלִים מִכָּלֵם, מִתְּקַשְׂרִים בְּקִדְשַׁת רְבוּבִים.

וּמִי שֶׁשׁוֹמֵר שְׁבֶת כְּרָאוּי, נֶאֱמַר בּוֹ: וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נִחְלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ (יִשְׁעִיָּה נח, יד), וְזוֹ נִחְלָה בְּלֵי מְצָרִים (שְׁבֶת קח,ב), [שְׁיֻכָּה לָהּ] לְעֵתִיד לְבוֹא, בְּזִמְנֵי שֶׁתַּעֲבוֹר סְמֵרָא אַחֲרָא מִן הָעוֹלָם. מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, כְּמוֹ שֶׁהוּא שׁוֹמֵר אֶת עֲצֻמוֹ בְּקִדְשָׁהּ, בְּזִמְנֵי שֶׁהִתְחַוֶּה נִרְאָה [בֵּין הַקְּדוּשָׁה לְס"א], כֵּךְ יֻכָּה לְעֵנֵג עֲלִיּוֹן בְּזִמְנֵי שֶׁתְּחַוֶּה שׁוּב לֹא יִצְרֵךְ [כִּשְׁלֹא תִהְיֶה הֵס"א]. נִחְלַת יַעֲקֹב תִּהְיֶה בְּלֹא מְצָרִים, שְׁהִרִי מִצַּד הַזִּכָּר [ז'א] לֹא נִמְצְאוּ מְצָרִים, אֶלָּא מִצַּד הַנְּקִבָה

לֹא, טז), בְּשֹׁמֵר לְנִטְרָא לָהּ. לְדִרְתָּם, לְדִרְתָּם, אֵל יֵצֵא אִישׁ מִמְּקוֹמוֹ וְדָאֵי. כְּדִין בִּינֵי וּבִין בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְכוּ', בְּכַמְהָ נְהוּרִין בְּכַמְהָ עֲטָרִין עֲלֵאִין.

וּבָהּ אֲתַעֲבִידַת הַבְּדֵלָה, הַמְּבַדֵּיל בֵּין קִדְשׁ לְחֹל וְכוּ'. דְּבִשְׁעָתָא דְּאִשְׁתָּתָא דְּאִשְׁתָּתָא שְׁבֶתָא וְיִשְׂרָאֵל אֲתַנְטִירוּ בָּהּ מִכָּל זִינִין דְּלִבְר, אִשְׁתָּאֲרוּ אֲנוּן מְבַדְּלִין מִכְּלָהוּ אֲמִין. דְּהָא הֵהוּא שְׁבֶתָא אִשְׁתָּתָא, וְסִלְקִין יוֹמִין אַחֲרֵנִין מִתְּמָן וְלֹהֲלָאָה. וְיִשְׂרָאֵל הֵכִי נִמִּי מִשְׁתָּאֲרֵן מְבַדְּלִין מִכָּלֵם, מִתְּקַשְׂרֵן בְּקִדְשַׁת דְּמֵאֲרִיהוּן.

וּמֵאֵן דְּנִטִיר שְׁבֶתָא כְּדָקָא יָאוּת, אֲתַמַּר בָּהּ: וְהֶאֱכַלְתִּיךָ נִחְלַת יַעֲקֹב אֲבִיךָ (יִשְׁעִיָּה נח, יד) וְדָא נִחְלָה בְּלֵי מְצָרִים (שְׁבֶת קיח). לְזִמְנָא דְּאִתִּי בְּזִמְנָא דְּתַתְּעַבֵּר סְטְרָא אַחֲרָא מְעֻלְמָא, מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה, כְּמָה דְּאִיהוּ נִטִיר גְּרַמְהָ בְּקִדְשָׁהּ, בְּזִמְנָא דְּתַחֲוּמָא אֲתַחֲזִי, הֵכִי יֻכָּי לְעֵנֵיגָא עֲלָאָה בְּזִמְנָא דְּתַחֲוּמָא תּוּ לֹא אֲצַטְרִיךְ. וְנִחְלַת יַעֲקֹב אִיהִי בְּלֹא מְצָרִים, דְּהָא מִסְטְרָא דְּדַכּוּרָא לֹא אִשְׁתַּכְּחוּ מְצָרִים,

6. עיין קל"ח, פתח לג' עמ' צז; אדיר במרום קא: "כשיהיה [התיקון] שלם לעתיד לבא, לא תהיה עוד ה"ס"א".

7. מצד ז"א אין מיצר ותחום.

[השכינה]. ולעתיד לבוא [פתוב]: והיה אור הלכנה [השכינה] פאור החמה (ז"א) [ישעיה לבו], אז תהיה נחלה בלא מצרים ודאי.

ועוד, השכינה היא יד, עליה [פתוב]: ולא תקפץ את ידך (דברים טו), וזה מצוה לעשות צדקה, שמי שנותן צדקה לעני גורם לאותו צדיק להתעורר פלפי השכינה, וממלא אותה בכמה ברכות. או נאמר עליה [על השכינה בשמקבלת הברכות]: תרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך וגו' (ישעיה נדב), בשביל שימצא בה מקום לכל, וסוד הדבר: ארץ הצבי, שמתרחבת לפי הזמן.¹⁰ וזה סוד: כי בעליך עשיך יהוה צבאות וגו' (שם שם), [בעליך] - זה צדיק,¹¹ שכמו שמברך אותה [השכינה], כך הוא עושה אותה כלי לפניו ממש. ואז נאמר בה: פתח תפתח את ידך (דברים שם), פתוח - בצדיק, תפתח - בשכינה.

ומי שאינו רוצה לתת צדקה, גורם לאותה יד [השכינה] שתשאיר בריקנות, ולהתקצר, [והרי פתוב]: ולא תקפץ,¹² ודאי. באותו זמן [שקופץ ידו] נאמר עליה: אל תראוני שאני שחרחרת (שיר

אלא מסטרא דנוקבא. ולזמנא דאתי והיה אור הלכנה פאור החמה (שם ל, כו) כדין תהא נחלה בלא מצרים ודאי.

ועוד, שכונתא איהי יד, בה ולא תקפץ את ידך, (דברים טו, ז) ודא פקודא למעבד צדקה. דמאן דיהיב צדקה למסכני גרים לההוא צדיק לאתערא לגבי שכונתא ומלי לה בכמה ברכאן. כדין אתמר בה: תרחיבי מקום אהלך ויריעות משכנותיך וכו' (ישעיה נד, ב) בגין דישתכח בה אתר לכלא. ורזא דמלה ארץ הצבי, דאתרוחת לפום זמנא. ורזא דא פי בעליך עשיך ה' צבאות וכו' (שם שם, ה) דא צדיק, דכמה דמברך לה הכי עביד לה מאנא לקבלה ממש. וכדין אתמר בה: פתח תפתח את ידך (דברים טו, ח). פתוח בצדיק. תפתח בשכינתא.

ומאן דלא בעי למיהב צדקה, גרים לההיא יד דאשתארת בריקניא ואתקצרת, ולא תקפץ ודאי. בההוא זמנא אתמר בה: אל תראוני שאני

8. עי' ת"ז תי' יח, לו ע"א.

9. שם תי' כא, נח, ע"א; "ועוד שכונתא אתקריאת צדקה..."

10. עי' זהר תרומה ח"ב, קלו, ע"א. לקמן תיקון שישים ואחד; מאמר הגאולה עמ' פ.

11. זהר בראשית ח"א כ"א ע"ב; אוצרות רמח"ל, עמ' קנב.

12. אדיר במרום עמ' שב: "כי הנוקבא היא דל באותו הזמן, וצריך לה גמילות חסד... והנה על זה נאמר: פתוח תפתח את ידך ולא תקפוצ את ידך. כי הקופץ את ידו, גורם לזה הד"ל שיהיה בקמיצה ובסיתום..."

א(ו), שעל העני, עומד לפניו הכל כדיון [שחרחורת], ומי שלא עושה צדקה [ואינו מאיר לעני בחסד], נאמר עליו: וקרא עליך אל יהוה והיה כד חטא (דברים שם, ט), [חטא] - זה ס"מ שרורף אחריו [אחר העני] להחשיך אורו. ועוד, [פתוב]: והיה כד חטא, זהו חסרון האור, שמתהפך לגביו [של הקופץ ידו], כמו שהוא גרם לאחרים [חסרון אור]. וסוד הדבר [מה שפתוב]: פי בגלל הדבר הזה (שם שם, י),¹³ [והרשו חו"ל]: בגלל הוא שחזור בעולם (שבת קנא, ב), בגלל ודאי.

ועוד, השכינה היא יד החזקה, שבה הקדוש ברוך הוא חוק את ישראל בגלות. כמו שפתוב: לא ירפך ולא ישחיתך (שם ד, לא). ולכל המורא הגדול - שמי שהשכינה שורה עליו, נאמר בו: וראו כל עמי הארץ כי שם יהוה נקרא עליך, ויראו ממך (שם כח, י). והכל הזמין משה מהתחלה. אשרי חלקו.

והנה מטטרון"ן השר הגדול בא, פתח ואמר, רבי רבי, פאן יש סוד: סומך יהוה לכל הנפלים וזוקף לכל הכפופים (תהלים קמה, יד), זו ג' כפופה [שהרגלים של השכינה נאספות למעלה, כג' כפופה], שבה נמצאת נפילה.¹⁴ וסוד הדבר, רגלים של

שחרחורת (שיר א, ו) דמספינא פלא בדינא קאים לגבה. ומאן דלא עביד צדקה אתמר בה: וקרא עליך אל ה' והיה כד חטא, דא ס"מ דרדיף אבתרה לאחשכא נהורא. ועוד, והיה כד חטא, חסרונא דנהורא, דאתהפך לגבה כמו דאיהו גרים לאחריני. ורזא דמלה (דברים טו, י) פי בגלל הדבר הזה, בגלל הוא שחזור בעולם (שבת קנא:) בגלל ודאי.

ועוד, שכינתא איהי יד החזקה דבה אתקיף קודשא בריך הוא לישראל בגלותא, דכתיב לא ירפך ולא ישחיתך (דברים ד, לא). ולכל המורא הגדול, דמאן דשכינתא שריא עליה אתמר בה: וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך (שם כח, י). פלא אַזמין משה מקדמיתא. זכאה חילקה.

והא מטטרון"ן שרא רבא אתי פתח ואמר, ר' ר' הכא רזא סומך ה' לכל הנפלים וזוקף לכל הכפופים (תהלים קמה, יד) דא ג' כפופה דבה קנימת נפילה. ורזא דמלה, רגלין דשכינתא לתתא הוו מטאן ודאי, דהא בהו תלין

13. הצדקה דומה לפרוטה בצורת גלגל שמתגלגל.

14. עי' ברכות ד, ע"ב; מאמר הגאולה עמ' עד.

השכינה היו מגיעות למטה¹⁵ ודאי, שהרי בהן תלויים כל העולמות התחתונים. וזהו מה שכתוב: עמדות היו רגלינו בשערך ירושלים (שם קכב, ב). וסוד הדבר: השמים פסאי וגו' [והארץ הדם רגלי] (ישעיה סו, א) - שכל העולם העליון נקרא שמים, וכל העולמות התחתונים נקראו ארץ.

ובגלל רגלים אלו ישראל אזלין תלת פעמים בשנה לבית המקדש, [כמו] שנאמר עליהם: שלש רגלים תחג לי בשנה (שמות כג, יד). ואלו [שלש רגלים הם כנגד] הכתובים [החלק השלישי של תנ"ך], שמשם רוח הקדש שורה על כל ישראל. אימתי? בשמחת בית השואבה¹⁶ בחג השלישי [ספות], שכבר השלמו השלש רגלים [גה"י] להתקשר במקומם. וזה סוד הכתוב: והנה שם שלשה עשרי צאן רובצים עליה (בראשית כט, ב). אז: כי מן הבאר היא [השכינה, בית השואבה] ישקו העדרים (שם) [ישראל, ברוח הקדש].

ועל הר הבית [אמרו]: לא יפגם אדם להר הבית לא במקלו ולא במגעלו (ברכות גר, א; יבמות ו, ב) - אלו מנגעלים שהאבק נדבק בהם, שנאמר עליו: ולא באבק שעל רגליו (שם). וזה סוד הפסוק: יתן יהוה את מטרי ארצך אבק [ועפר] (דברים כח, כד), [אבק] - זה

פלהו עלמין תתאין, הדא הוא דכתוב: עמדות היו רגלינו בשערך ירושלים (שם קכב, ב). ורזא דמלה השמים פסאי וכו' (ישעיה סו, א) דכל עלמא עלאה אקרי שמים. וכלהו עלמין [...]. [תתאין] אקרון ארץ.

ובגין רגלין אלין ישראל אזלין תלת זמנין בשתא לבי מקדשא, דאתמר בהו: שלש רגלים תחג לי בשנה (שמות כג, יד). ואלין כתובים, דמתמן רוח הקדש שריא על כל ישראל. אימתי. אלא בשמחת בית השואבה ברגל תליתאה, דכבר אשתלימו תלת רגלין לאתקשרא באתריהו. ורזא דא והנה שם ג' עדרים צאן רובצים עליה (בראשית כט, ב). כדין פי מן הבאר ההיא ישקו העדרים.

והר הבית לא יפגם אדם להר הבית לא במגעלו וכו' (ברכות גר, א). אלין מנגעלים דאבק קאים בהו, דאתמר בה: ולא באבק שעל רגליו (שם). ורזא דא יתן ה' את מטרי ארצך אבק (דברים כח, כד) ודא

15. בזמן שהיה תיקון, כנ' פשוטה, כדלקמן תי' יז

16. ירושלמי סוכה פ"ה, ה"א, כב ע"ב; עיין גם סוכה מח, א"ב.

קב חרובין. ועפר, כמה דאמרין: ונחש עפר לחמו (ישעיה סה, כה).

[סוד]: קב [אותיות א"ב] חרובין.¹⁷ ועפר, כמו שנאמר: ונחש עפר לחמו (ישעיה סה, כה).

דבזמנא דתקונא, מטרא דנחית איהו גשמי ברכה, מסטרא דשכינתא. אבל בשעתא דקטרוגא אשתכח אנון סטרא אחרא מקטרגין לגבי עלא, וכלא דאתמשך לפום קטרוגא אתמשך. דהא בזמנא אחריןא מטרא דנחית בסימא איהו, ורזא דעבין סלקין ונטלין מיא מאוקניוס, דאתמר בה: זה הים גדול ורחב ידים (תהלים קד, כה) כדין אנון מלוהין מסטרא דדינא. וכד סלקין גו אנון עבין מתבסמן ברחמי דנטלין מלעלא. אבל בזמנא אחרא, אבק ועפר, לפום קטרוגא, במרירו דדינא קשיא. כדין מן השמים ירד עליך עד השמך (דברים כה, כד). ובגין אבק דא אצטרין לשלפא נעלין אלין, כגון של נעליך מעל רגליך (שמות ג, ה).

שבזמן התקון המטר שיורד הוא גשמי ברכה, מצד השכינה. אבל בשעה של קטרוג, בשנמצאים אלו פוחות הם"א מקטרגים כלפי מעלה, וכל מה שנמשך [למטה], לפי הקטרוג [הנה] נמשך. שהרי בזמן אחר [בשעת התקון], המטר שיורד הוא מתוק. והסוד [הוא כמו שאמרו], שעבים עולים ולוקחים מים מהאוקניוס [וממתקין אותם ממליחותם].¹⁸ ועליו נאמר [באוקניוס]: זה הים גדול ורחב ידים (תהלים קד, כה). ששם המים מלוהים מצד הדין, וכאשר עולים לתוך אותם עבים, מתבשמים ברחמים שנוטלים מלמעלה. אבל בזמן אחר [נאמר]: אבק ועפר, (דברים שם, שם) לפי הקטרוג, במרירות של דין קשה. או [כתוב]: מן השמים ירד עליך עד השמך (שם). ובגלל אבק זה צריך להסיר נעלים אלו, כמו [שנאמר]: של נעליך מעל רגליך (שמות ג, ה).

ואית נעלים אחרין דאתמר בהו: מה יפו פעמיך בנעלים (שיר ז, ב). דמין

ויש נעלים אחרות, שנאמר בהם: מה יפו פעמיך בנעלים (שיר ז, ב). שמיין

17. על קב חרובין ראה מאמרי ר"ל, דף מו, ב; מבוא שערים ג, ביד; עץ חיים, מט, ז. וכאן קב חרובין הוא רמז לשבירת הכלים; במעשה, חנינא בני, מוזכר בהקשר שלילי כסימן לעניות קשה. וכן אומר הרמב"ם שאכילת חרובים מזיקה לגוף "כחרבות לגוף" הלכות דעות פרק ד, הל' יא. שערי רמח"ל, אגרות פחד"ד, עמ' שצט, סעיף מז, עמ' תג, סעיף גג. וכך כותב שם בעמ' ת, סעיף מח: "והנה שליטת המילויים - זהו ממש ענין החרבן. וזהו נקרא קב חרובין. ור"ל קב של חרבן." וכן בענין החרובים שאכלו רש"י ובנו, עי' אדיר במרום ח"א עמ' כ. המילויים של שם הוי"ה: י"ט, ל"ז, מ"ו = ק"ב.

18. עי' תענית ט, ע"ב.

במינו אינו חוצץ, וכל אֶתְעֵבִיד כְּלוּ
 חַד גּוּפָא. אֶבְל נַעְלִין אֶלִין אַחֲרֵינִין
 דְּאֶצְטְרִיף לְשַׁלְפָא לְהוּ, בְּגִין דִּיתְפַּשְׁטוּן
 אַנּוּן רְגְלִין עֶלְאִין לְתַתָּא, דְּלֹא יִתְפַּנְשׁוּן
 לְעֶלְא. דְּהָא בְּזַמְנָא דְחֻרְבְּנָא אֶתְמַר
 וְהָרוּחַ תְּשׁוּב אֶל הָאֱלֹהִים וְכוּ' (קהלת יב,
 ז) וְדָא רוּחַ הַקֹּדֶשׁ דְּאֶתְפַּשְׁט בְּאֶלִין
 רְגְלִין, וְכִדִּין אֶתְפַּנְשׁוּ רְגְלִין לְעֶלְא, כְּמָה
 דְּאֶמְרִינִין: רוּמָה עַל הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים וְכוּ'
 (תהלים נז, ו). וְכִדִּין חֲשִׁיבוּ עַלְמִין
 לְאֶתְחַרְבָּא, דְּהָא רְגְלִין אֶלִין לֹא קִימִין
 לְאֶתְקַפָּא לְהוּ. וְרָזָא דָּא דִּוְחַק רְגְלֵי
 הַשְּׂכִינָה (ברכות מג:).

בְּמִינוּ אִינוּ חוּצִין,¹⁹ וְהַכֹּל נַעֲשֶׂה כְּלוּ גּוּף
 אַחַד [נַעֲלִים שֶׁל קִדְשָׁה עִם הַגּוּף]. אֶבְל
 הַנַּעֲלִים הָאֲחֵרוֹת צְרִיף לְהַסִּיר, כְּדִי
 שִׁיתְפַּשְׁטוּ אוֹתָן רְגְלִים עֲלִיוֹנוֹת [שֶׁל
 הַשְּׂכִינָה] לְמַטָּה, שְׂלֵא יֵאָסְפוּ לְמַעְלָה.
 שְׁהָרִי בְּזִמְן חֻרְבְּן נֶאֱמַר: וְהָרוּחַ תְּשׁוּב
 אֶל הָאֱלֹהִים (קהלת יב, ז), וְזוֹ רוּחַ הַקֹּדֶשׁ
 שְׂמַתְפַּשְׁט בְּאֵלֵי הַרְגְלִים, וְאֵן נֶאָסְפוּ
 הַרְגְלִים לְמַעְלָה, כְּמוֹ שֶׁנֶּאֱמַר: רוּמָה עַל
 הַשָּׁמַיִם אֱלֹהִים וְכוּ' (תהלים נז, ו). וְאֵן
 חֲשִׁבוּ הַעוֹלָמוֹת [הַקְּשׁוּרִים לְרְגְלִים]
 לְחֻרְבַּי, שְׁהָרִי רְגְלִים אֵלֵי [שֶׁל
 הַשְּׂכִינָה] לֹא הִיוּ מְצוּיֹת לְחֻזֵק אוֹתָם.
 וְזֶה סוּד: דִּוְחַק רְגְלֵי הַשְּׂכִינָה (בְּרֻכּוֹת
 מ,ג,כ).²⁰

עַד שְׁנַתְחַזְקָה הַשְּׂכִינָה לְחֻזֵק אוֹתָם
 בְּיָדָהּ [בְּמָקוֹם בְּרַגְלִים]. וְסוּד הַדְּבָר
 הוּא, שְׂאֵן הַשְּׂכִינָה הַתְּחַזְקָה בְּזוּעָה
 שְׂמָאֵל, שֶׁנֶּאֱמַר בַּת: כַּחֲזוֹתָם עַל זְרוּעָה
 (שיר ת, ו),²¹ וְכִדִּי שְׂמָאֵל שְׂלָה מְחַזְקַת
 אוֹתָם שְׂלֵא יִפְלוּ וְיִחַרְבוּ. וְזֶה סוּד: וְעוֹד
 יְדוּ נְמוּיָה עֲלִינוּ (שְׂעִיָה ה, כה). אֵן, וְלִכְל
 הִידְ חֻזְקָה, זֶה:

עַד דְּאֶתְקַפַּת שְׂכִינְתָּא לְאֶתְקַפָּא בְּהוּ
 בְּיָדָהּ. וְרָזָא דְּמַלְא דְּכִדִּין שְׂכִינְתָּא
 אֶתְתַּקַּפַּת בְּהוּא דְּרוּעָא שְׂמָאֵל,
 דְּאֶתְמַר בָּהּ: כַּחֲזוֹתָם עַל זְרוּעָה (שיר ח,
 ו). וְכִדִּיא שְׂמָאֵל דִּילֵהּ אֶתְקִיפַת בְּהוּ
 דְּלֹא יִפְלוּן לְאֶתְחַרְבָּא. וְרָזָא דָּא וְעוֹד יְדוּ
 נְטוּיָה עֲלִינוּ. כְּדִין וְלִכְל הִידְ חֻזְקָה דָּא

19. ע"פ סוכה לז, ע"ב.

20. עי' קדושין לא, ע"א: ושם מדובר על האדם שהולך בקומה זקופה; וכאן שהשכינה מתפשטת למטה כדי לחזק אלו הכפופים כמו נ כפופה, עי' תיקון הבא. על ענין אסיפת רגלים, או קיפול הרגלים של השכינה, לא נודע לנו הרבה מכתבי הרמח"ל, אולם אפשר ללמוד ממה שפירש רבינו בקל"ח בענין קיפול הרגלים של א"א. הגם ששם, ע"י קפולם דהיינו עלייתם למעלה, ניצולים הכלים ע"י חזרתם למעלה; עיין קל"ח פתח סז עמ' רלז: "קפול רגלי א"א היה הכח הראשון שניתן לכלים הנשברים להתעלות... והאמת שהכלים היו תלויים באלה הרגלים, ובתחילה היו מתקיימים על ידם למטה. ובהקפלים - נתן גם בכלים כח החזרה למעלה"; ראה גם כן פח"ד סי' נז, שערי רמח"ל קצד; עי' עץ חיים שער ז"א פ"ב, פג, ע"ד. וכאן אצלינו בקיפול רגלי השכינה נגרם חרבן. אולם בכל זאת ישנה הקבלה מסוימת בין רגלי א"א לרגלי השכינה. בשני המצבים התפשטות הרגלים למטה מקימת התחוננים (הכלים) שלא לתת להם ליחרב; תקט"ו תפלות ת' תסח, ת' תצה.

21. זה סוד תפילין של יד - שכינה, ביד שמאל. עי' ת"ז תי' א' י"ח ע"א

תקוין שבועה עשור

בגלות מתחזקים בזרוע שמאל

ולכל היד החזקה דא דרועא עלאה. ולכל המורא הגדול דא שכינתא דאתקשרת בה. ואיהי כגונא דא בדרועא שמאלא אתפשטת ואתקיפת ככלהו עלמין. דהא רגלין פפיפן לעלא. ידא ימינא אתהדר לאחורא, דכתיב השיב אחר ימינו וכו' (איכה ב, ג). כגין כד בשמאלא אתתקפת ובשמאלא אתקיפת לכלהו עלמין, וכלא כגבורה נטלין. ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול ודאי.

ולכל היד החזקה דא דרועא עלאה. ולכל המורא הגדול דא שכינתא דאתקשרת בה. ואיהי כגונא דא בדרועא שמאלא אתפשטת ואתקיפת ככלהו עלמין. דהא רגלין פפיפן לעלא. ידא ימינא אתהדר לאחורא, דכתיב השיב אחר ימינו וכו' (איכה ב, ג). כגין כד בשמאלא אתתקפת ובשמאלא אתקיפת לכלהו עלמין, וכלא כגבורה נטלין. ולכל היד החזקה ולכל המורא הגדול ודאי.

אם משה הרועה הנאמן לא היה מקדים בתקוין זה [של היד החזקה וכו', לחזק השכינה בשמאל], לא היו העולמות מתקיימים, ואף ישראל חס ושלום. וזה סוד: העדותי בכם היום (גו') [את השמים ואת הארץ פי אבד תאבדון מהר מעל הארץ] (דברים ד, כו), [העדות היא] מצד של נצח והוד [כנגד שמים וארץ], שני עדים ודאי. שבזמן שיעלו [הרגלים, שהם כנגד נצח והוד] למעלה, העולמות עומדים להחרב.¹

ומשה רעיא מהימנא אי לאו דאקדים בתקוין דא, לא הוּו עלמין מתקיימין ולא ישראל חס ושלום. ורזא דא העידתי בכם היום וכו' (דברים ד, כו) מסטרא דנצח והוד, תרין סהדין ודאי. דבזמנא דיסתלקון לעלא קיימין עלמן לאתחרבא.

1. העולמות עומדים על רגלי השכינה שהם נצח והוד וכשמתכופפים העולם חושב להחרב, עי' מאמרי רז"ל, דף מו; עי' לעיל סוף תיקון טז.

וּלְזַמְנָא דְאֵתִי חֲזָקוּ יְדִים רְפוּת (ישעיה
 לה, ג), אֲלֵיךְ תִּרְיִן יְדִיךְ דְּלֹא מִתְמַקְּפִין
 כָּל כָּף. כְּדִין וּבְרַפִּים פְּשָׁלוֹת (תְּאֲמַצְנָה)
 [אֲמַצְוּ], לְאֵהֲדָרָא לֵהוּ לְאֵתְרֵיהּ. וּכְדִין
 ג' כְּפוּפָה אֲתַעְבִּידַת נו"ן פְּשׁוּטָה, וְזוֹקֶף
 לְכָל הַכְּפוּפִים. כְּדִין אֵיהִי ו' כְּלָלָא
 דְּדו"נ (זוהר ח"ג רפה:). בַּהּ וְהִיא הָעֵקֶב
 לְמִישׁוֹר (ישעיה מ, ד) דְּלִית נַחֲשׁ עַקְלָתוֹן
 דְּעָקִים לָהּ, יִשְׂרוּ בְּעַרְבָה מְסֻלָּה
 לְאֵלֵהִינוּ.
 [אז]: יִשְׂרוּ בְּעַרְבָה מְסֻלָּה לְאֵלֵהִינוּ (שם
 שם, ג).

הו"ן היא כָּלל שֶׁל אָדָם - זָכָר וּנְקֵבָה
 וְדָא, לְתַמְנָן הַכֹּל בְּתַקוּן שְׁלָם. וְעַמְדוֹ
 רַגְלָיו בְּיָוִם הַהוּא עַל הַר הַזֵּיתִים וְגו'
 (זְכַרְיָה י"ד), שְׁתֵּי רַגְלָיִם, רַגְלָיִם
 הָעֲלִיוֹנוֹת [שֶׁל ז"א] וְתַחְתּוֹנוֹת [שֶׁל
 נְזֻקָבָא] בְּחִבּוּר אֶחָד. וּבְכָל מְקוֹם, הַזָּכָר
 הוּא הָעֵקֶר וְהוּא הַשׁוֹלֵט, אֲבָל זֶה
 [הַזָּכָר] בְּלֹא זֶה [בְּלֹא הַנְּזֻקָבָא] לֹא
 נִמְצָא, וְהַכֹּל חוֹזֵר לְתַקוּנוֹ פְּרָאוּי.

וְזַמְנָא דְאֵתִי חֲזָקוּ יְדִים רְפוּת (ישעיה
 לה, ג), אֲלֵיךְ תִּרְיִן יְדִיךְ דְּלֹא מִתְמַקְּפִין
 כָּל כָּף. כְּדִין וּבְרַפִּים פְּשָׁלוֹת (תְּאֲמַצְנָה)
 [אֲמַצְוּ], לְאֵהֲדָרָא לֵהוּ לְאֵתְרֵיהּ. וּכְדִין
 ג' כְּפוּפָה אֲתַעְבִּידַת נו"ן פְּשׁוּטָה, וְזוֹקֶף
 לְכָל הַכְּפוּפִים. כְּדִין אֵיהִי ו' כְּלָלָא
 דְּדו"נ (זוהר ח"ג רפה:). בַּהּ וְהִיא הָעֵקֶב
 לְמִישׁוֹר (ישעיה מ, ד) דְּלִית נַחֲשׁ עַקְלָתוֹן
 דְּעָקִים לָהּ, יִשְׂרוּ בְּעַרְבָה מְסֻלָּה
 לְאֵלֵהִינוּ.

ו' כְּלָלָא דְאָדָם דו"נ וְדָא, לְאֵתְמַקְּנָא
 כְּלָא בְּתַקוּנָא שְׁלָם. וְעַמְדוֹ רַגְלָיו בְּיָוִם
 הַהוּא עַל הַר הַזֵּיתִים וְכו' (זְכַרְיָה י"ד, ד)
 תִּרְיִן רַגְלִין, רַגְלִין עֲלָאִין וְתַתָּאִין
 בְּחִבּוּרָא חָד. וּבְכָל אֶתְר דְּכוּרָא עֵקֶר
 וְאֵיהִי שְׁלִיט, אֲבָל דָּא כְּלָא דָּא לֹא
 אֲשַׁתְּכַח, וְאֵתְהֵדֵר כְּלָא לְתַקוּנָא בְּדָקָא
 יָאוּת.

2. ע"י זוהר בהעלותך ח"ג, קנה, ע"א; ח"ג, רפה, ב.

3. מלשון עקב, סוף ה' הכפוף יתפשט לו'.